

Eduskunnan kunta- ja terveysjaosto
Valiokuntakanslian sihteeri Kaisa Iso-Sipilä

Asiantuntijalausunto
29.10.2020

1/4

Viite: Eduskunnan kunta- ja terveysjaoston kirjallinen lausuntopyyntö 19.10.2020

HE 146/2020 VP HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI
VUODELLE 2021

Eduskunnan kunta- ja terveysjaosto on pyytänyt työ- ja elinkeinoministeriön kirjallista asiantuntijalausuntoa terveystieteen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategian toimeenpanosta sekä tiekartan päivityksen aikataulusta, sisällöstä ja toimeenpanon resursseista. Työ- ja elinkeinoministeriö lausuu seuraavaa:

Terveystieteen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategian toimeenpanosta

Terveys- ja hyvinvointiala on yksi maailman nopeimmin kasvavia toimialoja. Terveystieteen tutkimus perustuu korostetusti tutkimukseen, tuotekehitykseen ja innovaatiotoimintaan, mikä edellyttää korkeatasoista ja erityistä osaamista. Suomi on panostanut merkittävästi julkisia varoja terveyteen liittyvään tutkimukseen ja noussut monella sektorilla terveystieteen tieteen ehdottomaan maailman kärkeen. Tutkimusinvestointeja ei ole kuitenkaan pystytty täysimääräisesti hyödyntämään yhteiskunnallisesti ja tuottamaan riittävästi myös taloudellista lisäarvoa. Suomella on ainutlaatuinen mahdollisuus kehittyä yksilöllistetyn lääketieteen ja terveydenhoidon suunnannäyttäjäksi ja toimia alan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan kärkimaana.

Terveystieteen tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategia¹ valmistui toukokuussa 2014. Se on jatkoa työ- ja elinkeinoministeriön vuonna 2012 tilaamalle selvitykselle "Terveysteknologia ja lääketutkimus Suomen kasvun tukijalkana"². Selvityksen keskeisenä johtopäätöksenä todettiin, että Suomessa on terveystieteen vahvaa osaamista, jota voitaisiin hyödyntää huomattavasti nykyistä tehokkaammin kasvun ja kilpailukyvyn vahvistamiseksi. Selvityksen mukaan alan yksityinen tutkimustoiminta olisi kasvatettavissa 2,5-kertaiseksi vuoteen 2020 mennessä yhteistyötä tiivistämällä ja yhteisen toimintaohjelman luomisella.

¹ <https://tem.fi/documents/1410877/2921014/Terveystieteen+tutkimus+ja+innovaatiotoiminnan+kasvustrategia+26052014.pdf/a2b05afb-65da-4737-aead-f25be689e49c/Terveystieteen+tutkimus+ja+innovaatiotoiminnan+kasvustrategia+26052014.pdf>

² https://tem.fi/documents/1410877/2921014/TEMrap_33_2012.pdf/c83d8ce1-1d46-53e2-3ab4-7ed4a8bc2a73/TEMrap_33_2012.pdf

Kasvustrategia on laadittu ja toimeenpantu kolmen ministeriön (TEM, STM ja OKM) sekä Business Finlandin ja Suomen Akatemian yhteistyönä. Ensimmäistä kertaa terveysalaa on näin laajassa yhteistyössä tarkasteltu tutkimus- ja innovaatiotoiminnan ja kasvun näkökulmasta. Kasvustrategian keskiössä ovat lääketieteellisyys ja terveysteknologia. Strategian tavoitteet - lisätä terveyttä ja hyvinvointia mm. tutkimuksen ja teknologian kehityksen luomien mahdollisuuksien avulla sekä parantaa kansainvälistä tunnettuuttamme terveysalan tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan, investointien ja liiketoiminnan edelläkävijänä - ovat edelleen ajankohtaiset.

Kasvustrategian tavoitteena on, että Suomi on jatkossakin korkeatasoisen tutkimuksen maa sekä siitä syntyvän osaamisen ja innovaatioiden hyödyntäjä myös kansainvälisesti arvioiden. Kasvustrategia sisältää keskeiset toimenpiteet terveysalan innovaatioekosysteemin kehittämiseksi. Toimenpidesuosituksen keskiössä ovat yliopistollisten sairaalakampusten kehittäminen, toimiva kansallinen työnjako, rahoitusympäristön kehittäminen, innovaatioiden markkinoillepääsy sekä laajalaisten Team Finland Health -yhteistyön käynnistäminen.

Strategian suositusten pohjalta laadittiin tiekartta Yhteistyötä ja työnjakoa vuosille 2016-2018³, joka julkaistiin kesäkuussa 2016. Tiekartta täsmensi edellisen hallituksen painotuksia ja investointeja terveysalan kasvustrategian toimeenpanon vauhdittamiseksi.

Tiekartan toteutumisesta suoritettiin virkamiesarviointi alkuvuodesta 2019. Arvioinnissa todettiin, että tiekartan 12 toimenpidealueesta

- seitsemän kokonaisuuden sisällä asiat etenevät pääosin suunnitellusti
- kolmen kokonaisuuden sisällä yksittäisissä asioissa on suunnitelman mukaista etenemistä tapahtunut, mutta kokonaisuuden kannalta on merkittäviä haasteita
- kahden kokonaisuuden sisällä asiat eivät etene suunnitellusti

Lisäksi terveysalan tutkimus- ja innovaatiotoiminnan kasvustrategian toimintamallista teetettiin väliarviointi⁴, joka valmistui alkuvuodesta 2019. Kasvustrategian keskeisimpiä tuloksia ovat arvioinnin mukaan uudenlaisen yhteistyön muodostuminen, poikkihallinnollinen yhteistyö ja yhteisen kansallisen tahtotilan muodostuminen. Kasvustrategian rajauksia ja valintoja pidettiin pääsääntöisesti onnistuneina. Kaikki toimijat pitivät erityisesti osaamiskeskuksiin, sote-tietojen toisiokäyttöön, yliopistojen ja yritysten yhteistyöhön sekä innovatiivisiin hankintoihin liittyviä toimenpidealueita kasvustrategian ja tiekartan keskeisinä osa-alueina. Arvioinnissa nousi esiin, että tässä vaiheessa tärkeintä on saattaa loppuun kesken olevat lakihankkeet.

Pääministeri Marinin hallitus jatkaa kasvustrategian toimeenpanoa

Pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman mukaisesti terveysalan kasvustrategian toimeenpanoa jatketaan. Edellisen hallituksen aikana laaditun tiekartan päivitys käynnistyi heti syksyllä 2019 sidosryhmät osallistavalla prosessilla. Sidosryhmäprosessin fasilitoijaksi valittiin konsulttitoimisto Gesund Partners Oy, joka kutsuttiin myös tiekartan päivityksen projektiryhmään sidosryhmäprosessin ajaksi. Sidosryhmäprosessi toteutettiin 7.10.2019-31.1.2020 välisenä aikana ja se sisälsi

³ <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/75125>

⁴ <https://tem.fi/documents/1410877/2921014/Terveysalan+kasvustrategian+v%C3%A4liarviointi/806d5b61-de4e-2ea9-0a93-43fa0bda281c/Terveysalan+kasvustrategian+v%C3%A4liarviointi.pdf>

muun muassa kaikille avoimen verkkotyöpajan, asiantuntijahaastatteluja sekä alueellisia työpajoja.

Sidosryhmiltä kartoitettuihin näkemyksiin pohjautuva tiekartan yhteenvedo toimenpidealueiksi ja toimeenpanoa ohjaaviksi ajureiksi oli avoimesti kommentoitavana verkkotyöpajassa alkuvuonna 2020. Ehdotetut toimenpidealueet ovat toimintaympäristö, osaamis pohja sekä kumppanuudet ja yhteistyö. Toimenpidealueiden läpi leikkaavat ajurit edistävät kansallista tilannekuvaa ja varmistavat kasvustrategian toimenpanon kytketymisestä globaaleihin muutosvoimiin. Ehdotetut ajurit ovat kansainvälisyys, digitalisaatio, kestävä kehitys ja kasvu sekä ilmiöpohjaisuus.

Alla kuva kommentoitavanakin olleesta tiekarttaluonnoksen yhteenvedosta.

TOIMENPIDEALUEET

Toimintaympäristö	Osaamis pohja	Yhteistyö
Jatketaan päämäärätietoisesti kilpailukykyisen TKI-infrastruktuurin kehittämistä, huolehtimalla mahdollistavasta rahoitusympäristöstä ja lainsäädännöstä, vauhdittamalla kansallisia osaamiskeskittymiä ja sote-tietojen hyötykäytön ekosysteemiä sekä tutkimusideoiden kaupallistamista. Lisäksi varmistetaan kansalaisyhteiskunnan ja ammattilaisten mahdollisuus osallistua terveysalan TKI-toimintaan.	Terveysalan muuttuva toimintaympäristö edellyttää panostuksia jatkuvan oppimisen mahdollistamiseen, osaajien liikkuvuuden mahdollistamiseen sekä tutkimuksen ja innovaatiotoiminnan kautta syntyvän osaamisen kehittymiseen. Suomesta on myös tehtävä houkutteleva kohde kansainvälisille osaajille ja osaamisintensiivisille yrityksille.	Vahvistamme terveysalan tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminnan tehokkuutta ja vaikuttavuutta, edistämällä sektorirajat ylittävien arvoverkostojen kehittymistä sekä niihin liittyviä kumppanuus- ja kannustinmalleja. Kokonaisvaltaisilla ratkaisuilla tuemme sosiaali- ja terveydenhuollon systemistä uudistumista kohti yksilöllisempiä ja ennaltaehkäiseviä palveluita.
Kansainvälisyys Suomi tunnetaan terveysalan rohkeana suunnannäyttäjänä ja vaikuttajana alan kehityksessä. Tämän johdosta maamme ja suomalaiset organisaatiot ovat haluttuja kumppaneita kansainvälisessä TKI-toiminnassa.		
Digitalisaatio Suomi on edelläkävijä digitalisaation, datan ja teknologisen kehityksen luomien mahdollisuuksien vastuullisessa hyödyntämisessä, hyvinvoinnin edistämiseksi ja palveluiden saatavuuden parantamiseksi		
Kestävä kehitys ja kasvu Innovaatiot ovat merkittävä väline kestävä kehityksen haasteisiin vastaamisessa. Sosiaalisesti, eettisesti ja ekologisesti kestävä kasvu on myös väline kansalaisten hyvinvoinnin takaamiseksi ja kansakunnan vakauden edistämiseksi.		
Ilmiöpohjaisuus Ilmiöpohjainen yhteistyö yli sektori-, hallinto- ja jopa toimialarajojen sekä kansalaisyhteiskunnan osallisuus vauhdittavat monimutkaisten hyvinvointihaasteiden ratkaisemista.		

TOIMEENPANO OHJAAVAT AJURIT

Sidosryhmäprosessin pohjalta syntynyt tiekartan luonnosversio esiteltiin terveysalan kasvustrategian ohjausryhmälle helmikuussa. Tämän jälkeen päivitystä jatkettiin projektiryhmässä. Päivitysprosessi kuitenkin keskeytyi kevään ajaksi koronatilanteesta johtuen, ja jatkui uudelleen kesällä. Tavoite on, että tiekartta tullaan julkaisemaan syksyn 2020 aikana.

Talousarvioesitys 2021 ja terveysalan kasvustrategia

Hallitus esittää vuoden 2021 talousarvioesitykseen terveysalan kasvustrategian tukemiseen (kansalliset osaamiskeskittymät) yhteensä 5 milj. euron määrärahaa. Vuonna 2020 käynnistyneen uuden sosiaali- ja terveydenhuollon tietojen käyttöä hallinnoivan lupaviranomaisen toimintaan ehdotetaan 3,2 milj. euroa. (Sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonala, pääluokka 33)

Kansallisten osaamiskeskusten perustamista ja toiminnan käynnistymistä on tuettu jo aiemmin muun muassa valtionavustuksilla. Lisätietoja os. <https://stm.fi/yksilollisetty-laaketiede>

Anni Kaukoranta
Kehittämispäällikkö

JAKELU kaisa.iso.sipila@eduskunta.fi

TIEDOKSI koy@tem.fi, kirsi.loukiainen@tem.fi